

Petrik Iván

KIS TAVAK VIDÉKÉN

2022-06-23 | NOVELLA

Kaposi Zoltán fázósan összehúzta arca előtt kabátja hajtókáját a délelőtti szélben, és arra a kellemetlen következtetésre jutott, hogy amióta elhagyta a lakását, azaz pár perce, a város lakossága hozzávetőlegesen megtízszereződött. Ez egészen biztos, mert valamennyien az utcára tódultak, és szorosan körülvették. Mintha mindenki az ő közelébe akarna jutni, mintha mindenki meg akarná érinteni. De legalábbis rá akarna lépni a lábára. Alig tudott mozdulni. Akkor érezte ezt utoljára, amikor... Nyomasztó érzés. Nyomasztó, de nem fáj. Vagy, amikor... Belesápadt. Belesápadt, de nem érzett semmi mást. Ilyen állapotba kizárólag akkor kerül az ember, amikor bármit megtehetne, mégis (önmaga számára is nehezen megmagyarázható módon) pont azt teszi, amit tesz. Mindegy, hogy jól vagy rosszul, de kiválaszt egyet (egyetlen egyet) a számos lehetőség közül. Mert aznap tényleg bármit megtehetett volna, pontosabban semmit sem kellett már tennie. Tehát inkább az nyomasztotta, hogy végül is döntött, elmegy Kalló bátyjához, és nem az, hogy miképpen jut így el hozzá. Nyomasztotta, bár egyre kevésbé érezte ezt kellemetlennek.

a füstölgő, párolgó nép

A villamosra, ahol mindig rengetegen utaztak, és más esetben is járatonként legalább egy futóbolond mindig előkerült, ezúttal a megszokottnál is nagyobb tömeg

nyomakodott fel. Úgy tűnt, minden tizedik utasnak két feje van (vérben forgó szemekkel, élesre reszelt fogakkal), és mind a kettővel éppen őt figyeli, és éppen neki akar mondani valamit. Aztán inkább elsírja magát vagy megpróbálja üvöltve megnyugtatni a – gyereket, kutyáját, szomszédját. De az is lehet, hogy pénzt kér. Vagy elnézést. Esetleg szerelmet vall. És ha nem jár a szája, akkor is fröcsög belőle valami. Kaposi, aki akkor már hosszú ideje abban a tévhitben élt, hogy ő bizony egyfejű, először megpróbálta a pillantásával megnyugtatni a kétfejűeket, majd amikor úgy látta, nem járt sikerrel, elővette csodafegyverét, ami mindig hatott: elfordult, és kibámult az ablakon. Három megállót kellett volna megtennie így, de már az elsőnél lesodródott, és képtelen volt visszakapaszkodni a szorosan összezáró átmeneti kabátok ellenséges sáncain keresztül. Nem bánta, hogy gyalog mehet tovább. A fényes nagyáruház felé indult, amelynek környékén meghatározhatatlan alakzatokban gomolygott a füstölgő, párolgó nép. Nagy hullámokat vetett az áruház

mögötti piac felé, majd legalább ugyanakkora hullámok csapódtak vissza, és érték el a villamosmegálló aprókavicsos partszakaszát és fullasztó környékét. Kifordult a széles körútra, de a széles körút szűk járdáján sem lehetett közlekedni. Kénytelen volt időről időre lelépni az úttestre, kockáztatva, hogy a dudáló, villogó, összetorlódott autófalkákból kiváló egy-egy ragadozó, esetleg egy még azoknál is harciasabb biciklista leharapja a lábát. De hát mi másra való az a láb, mint hogy leharapják? Az út túloldalán magasodó barna bérpaloták töredezett frízeiről felrepült néhány galamb. Nagyobb madárrajhoz csatlakoztak, amelyek a házak felett szállt valamerre. És hát mire való egy galambcsapat, mint arra, hogy elrepüljön valamerre?

Mi történt? Járvány? Ostrom? Árvíz? Vagy egyszerűen a város elviselhetetlenség-generátorát egy fokozattal magasabbra kapcsolták a posztmitologikus, bosszúálló gerillává züllött párkák? Esetleg kifejezetten neki akartak kedveskedni? Tudták, hogy bármit tesznek, rosszul teszik?

Egyáltalán melyik nap? Ez mondjuk biztos volt. A legutolsó.

A körút erős kanyarulatán túl meglátta az ódon épületek közül kimagasló még ódonabb kolostor legódonabb templomát, és a templom előtt az ácsorgó, vadonatújan csillogó embereket. Pedig már biztosan elkezdődött a mise. Nem arról volt szó tehát, hogy még nem mentek be, hanem hogy nem tudtak bemenni. Mert a templom is megtelt.

Az ünneplésre előkészített fényes arcberendezéssel álldogáló emberek között, a nagy nyitott kapuig még valahogy eljutott, onnét azonban már furakodnia kellett a tömegben, hogy a belső üvegajtót elérje. Az ajtó nyitva állt, de talán pontosabb úgy fogalmazni, hogy nem lehetett bezárni. A templomtérben egymáshoz préselődött hívek. A padsorokat nem is látta. Elaraszolt a szenteltvíztartóig, amely a járványos idők óta kiszáradt. A bűnbánati imán jutottak éppen túl, amikor végre úgy döntött, nem próbál beljebb jutni.

– Uram, irgalmazz!

– Uram, irgalmazz!

– Krisztus, kegyelmezz!

– Krisztus, kegyelmezz!

A távoli oltár előtt három szerzetes állt, mögöttük ministránsok hada, két oldalt, félkörívben, legalább tízen. A Szentírási részeket és a szentbeszédet a hangosítás kicsit torzította, de érteni lehetett. Az átváltoztatásnál letérdelt, ahogy néhányan mások is a padsorok mögött állók közül. Mozgásba jött a tömeg, és bár ahhoz, hogy

így is mindenki elférjen, odébb kellett tolódnia pár méterrel a nehéz falaknak, úgy tűnt, tényleg odébb tolódtak. Énekelték a Miatyánkot, ezt is így szerette, ebben az alig elmondható, emelkedettebb tónusban.

Az eucharisztia vételére ismét, ezúttal határozottabban mozgásba jött a tömeg. Három helyen áldoztattak a szerzetesek, ő a főhajó padsorai között, az oltárhoz vezető folyosót választotta. A fölénk boruló templomhajóban a megsokasodó neszek tompán visszhangoztak a nehezen felmérhető, de jól érezhetően hatalmas belső térben. Araszolgatott a tömeg, egymást finoman taszigálva. A bal oldali oldalhajó felé topogók között felvillant egy ismerős arc. Kalló – hasított bele a gondolat. De hiszen ez Kalló! Lehetetlen. Hiába nyújtogatta a nyakát, már csak a hátakat látta. Az eucharisztia vétele után megint letérdelt, csendben imádkozott. Aztán a hirdetések, záró imát már állva hallgatta. Balra, távol, megint feltűnt az ismerős koponya, ezúttal elfordulva, éppen a másik irányba nézett.

Amikor kifelé araszolt a tömeg, még az üvegajtó előtt valaki a hátára tette a kezét. Gál hajolt az arcába. Nagyjából ugyanolyan régen ismerte, mint Kallót, és őt is abból az iskolából, amit ideig-óráig látogatott. Megkérdezte tőle gyorsan, hogy látta-e Kallót. Gál, mint aki nem értette pontosan a nevet, visszakérdezett: kit? Kallót. Gál nem tudta, kiről van szó, és nagyon körülményes lett volna hirtelen mindent elmagyarázni, csak a fogai között sziszegte Kaposi, hogy végül is mindegy, ha nem ismerte, akkor mindegy. Valami fontos ügy? Kérdezett megint Gál, miközben a tömeg egészen egymáshoz préselte őket. Pár pillanatig nem tudott megszólalni, aztán már nem a

kérdésre válaszolt, hanem közölte, hogy azért különös, mert éppen Kalló bátyjához készül. Tehát, vonta le a következtetést tökéletesen feleslegesen Gál, nem Kallóhoz. Nem. Ő máshol él, messze innen. Valamit még motyogott arról, hogy ha él egyáltalán, de nem mondta el, mire gondol.

Amikor kijutottak végre a templomból, előbb az üvegajtón, aztán a kapun, a kapu nyitott szárnyának takarásában, szűkös üres helyre húzódtak. Gál a családját várta. A felesége ugyanis elment a lányukért, aki a kórusban énekelt. Maradt pár percük beszélgetni. Gál gyorsan elmondta, hogy éppen Berlinbe készülnek hosszabb időre. Fél év, de lehet majd hosszabbítani. Aztán eszébe jutott valami, és ez a valami zavarba hozta, ezért gyorsan hozzátette, hogy sajnos, elég kicsi lesz a lakásuk. Kaposit nézte, mint aki arra vár, hogy a másik töredelmesen beismerje, rájuk akart akaszkodni pár hétre Berlinben, de így, hogy Gál utalást tett a lakás méretére, már nem mer előhozakodni vele. Kaposinak azonban egészen más járt a fejében.

városelhagyási terv

Ha Gál nem áll elő a berlini ösztöndíjával, talán szóba hozza, de így benne ragadt, hogy ő nem félévre megy el, hanem végleg. Ez az utolsó napja itt. Így viszont úgy jött volna ki, mintha rálicitálna Gál fellengzős meséjére. Ráadásul el kellene magyarázni, miért, hova, minek. És persze azt is, hogy miért éppen most. Bár, ami azt illeti, szívesen elmondta volna végre valakinek, akár Gálnak is. De így már nem ment. Mindegy. Majd Kalló bátyjának. Neki részletesen elmondja a városelhagyási tervét. Vagyis nem elmondja, hanem hagyja, hogy Kalló bátyja kiszedje belőle – a tőle megszokott alapossággal.

Közben megjött Éva, és mögötte szépséges lányuk, a kisebbik Éva. Váltak még pár szót Berlinről. Mi lesz. Mit várnak az úttól. Végül Gál különös dologgal állt elő. Ritkán látunk itt mostanában, jegyezte meg már-már számonkérően. Nem ritkán – akarta mondani Kaposi –, hanem soha. Évek óta nem járt ebben a templomban. Most is csak azért jött ide, és ezt már hangosan tette hozzá, mert dolga akadt a környéken. A Gül Baba utcában lakott Kalló bátyja, végeredményben hozzá készült. De csak ímmel-

ámmal készült erre is. Az utolsó nap arra való, hogy megtegyünk olyan dolgokat, amiket korábban nem. Vagy csak nagyon ritkán. Például lerójuk adósságainkat. És nem feltétlenül csak az anyagi természetűeket.

Mert reggel valóban kizárólag azért lépett utcára, azért küzdött meg az elsöprő túlerővel, hogy átsétáljon a Gül Baba utcába, Kalló bátyjához. Nem tűnt reménytelen vállalkozásnak, hiszen gyalog is alig több mint félóra, és ha rossz villamosra száll (ami szinte lehetetlen), akkor sem sokkal több. Nem mintha ahhoz, hogy valaki eljusson a

Maros utcából a Gül Baba utcába, aprólékosan kidolgozott tervre, komoly előkészületekre lett volna szükség. Olyan szellemi és fizikai teljesítményre, ami nem mindenkinek adatik meg. Végül is nem a háromdimenziós terek topológiai leírásáról vagy a ribonukleinsavak transzkripciójáról volt szó. Sokkal egyszerűbb és világosabb következtetések és egymásra következések örvényébe került. Ezúttal ugyanis minden szikrázóan kitisztult, és világos lett, mint a kristályvizes kancsó a pincér kezében (aki éppen jeget pakol bele) a Riviérán egy olyan korban, amit idős hölgyek érzelmekkel telepakolt pontatlansággal úgy határoznak meg, hogy „anno”.

Tehát a Gül Baba utca, Kalló bátyja. És persze Kalló.

Nagyon régen Kallóval egy visszatérő ébren álmodott közös álmot dédelgettek. Sokat beszéltek róla, csiszolgatták az ötletet a végtelenségig. Az indiánok lelépnek Amerikából, mert unják a gyarmatosítóikat, és elfoglalják Finnországot. Az ezer tó vidékén telepednek meg. A rénszarvasokat lecserélik persze bölényekre (bár ezen vitatkoztak egy darabig), és baromira jól érzik magukat. Ők pedig (Kalló és Kaposi) kitelepülnek közéjük. Kapositól származott az indiánimádat, Kallótól meg, hogy egy kellően nagy marhasággal fejeljék meg a tervet. Ez lett Finnország indián megszállása. Abban a kezdetektől egyetértettek, hogy az indiánélet a legmegfelelőbb számukra. Különösen annak a finn variánsa – jöttek rá később. Azt a részt dolgozták ki a legpontosabban, ahogy megérkeznek a kis tavak vidékére. Az indulást, az utazást (vonattal természetesen, nem repülnek), a felszerelést, az útvonalat, minden ilyesmit. Végül feltárul szemük előtt a táj, a tavak, a tavak partján a tipik. Fellélegeznek, hogy hát akkor megjöttek, és szép komótosan besétálnak az első faluba. Tudják, ezután már semmi más dolguk nincs. Eljött az a pillanat is, amikor teljesen biztosak voltak benne, hogy az indiánok már megérkeztek Finnországba. Kalló talán még mindig így gondolja.

Majd rákérdez Kalló bátyjánál erre is. Tud-e erről valamit.

egyetlen nekifutással

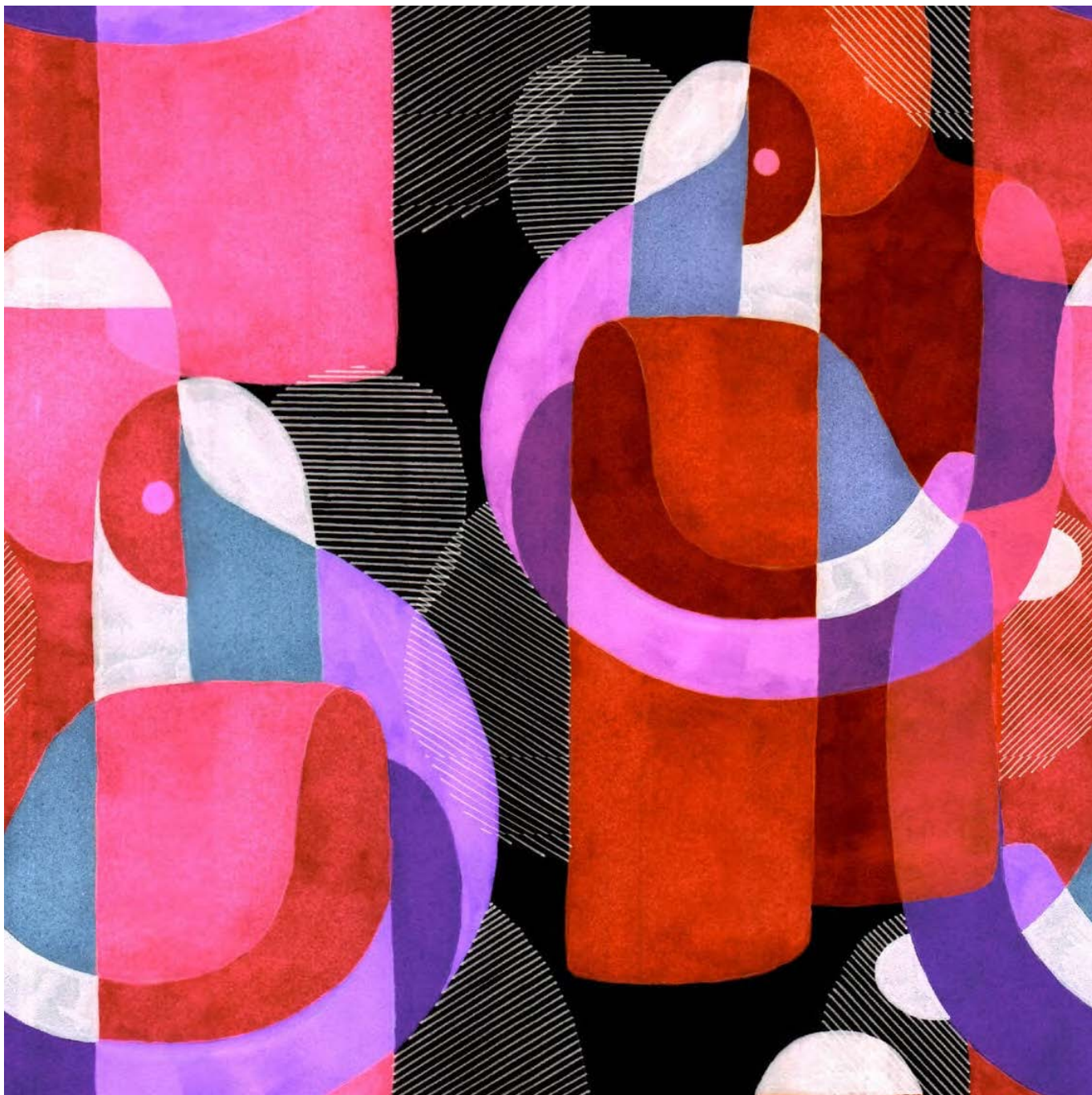
Dél lett közben, fényes dél. Átvágott a Margit utca felé egy parkon. A parknak nincs neve, vagy ha van, akkor biztosan Margit park vagy Margit tér. A

lépcsőről végiglátott a hídon, amelynek tündökletesen csillogott a felülete. Onnét, ahol állt, a parkból levezető lépcső tetejéről, gyakorlatilag egyetlen nekifutással elérhetett a szigeti bejáróig. Egy másikkal a túlpartra. A Gül Baba utcához viszont már fékeznie kellett. Kifékezni a Bem mozit meg a villamost. Vonzó lehetőségek között válogathatott ismét, mert hogy eljusson Kalló bátyjához, vesztett a fényéből, érdekességéből, határozottságából, valahol a Buday László utca púpjának tetején teljesen kifakult. Persze, mint egyik lehetőség azért megmaradt. Viszont egyik lehetőség mellett sem sorakoztathatott fel érveket, igaz, és ez még jobban tetszett neki, ellene sem. Alig maradt már ideje, nem látta értelmét, hogy ennél gondosabban beossa. Így, hogy semmit sem kellett tennie, annyi mindent megtehetett. Visszavihetné például az évekkel korábban kölcsönkapott könyveket. A Buday László utcában, a meredek emelkedőn éppen túllendülve (amit annyiszor megmászott, és aminek a meredekségére minden alkalommal rácsodálkozott) lenne is ilyen elszámolnivalója. Gondoskodhatna feleslegessé váló tárgyainak elajándékozásáról. Egy csomó mindenre nem lesz szüksége ezután. Vagy végigjárhatná a helyeket, amelyeket szívesen látna még egyszer. (Az Ó utca vége, ahol belefut a Bajcsy köz, aztán mintha térré változna, pedig csak kiér a kétszer három sávhoz, ahonnét, igaz félig eltakarva, látszik már a Bazilika robusztus épülete, és benzingőzzel kevert kávéillat terjeng, mint Rómában.) És persze volt, amire korábban nem akarta pazarolni az idejét. Most azonban csak elpazarolni való ideje maradt.

Kereshetne végre olyan ruhaszárítókötelet, ami nem fogja meg a ruhát, és vehetne új csipeszeket.

Elmehetne uszodába, hogy legalább egy alkalmat kipipálhasson az ajándékba kapott bérletében.

Kivillamosozhatna Kiscellbe megnézni az állandó kiállítást, és odafigyelhetne a bútorokra, amiket korábban soha sehol nem nézett meg.

Szóba elegendhetne az emberrel, aki minden reggel szembe jött vele, és megkérdezhetné végre, hogy hova a fenébe megy minden áldott reggel éppen akkor, amikor ő.

Átmehetne a szemközti házba, a harmadik emeltre, és miután kiszámolta, melyik ajtóról van szó, bekopoghatna, hogy szóljon, a mindig nyitva tartott ablaktáblák közül az egyik kilazult, le fog szakadni.

Beülhetne a Haller utcai benzinkút bárjába inni egy cappuccinót, és sötétedésig bámulhatná, kik jönnek-mennek arrafelé, és eldönthetné, hogy a lottó-pultnál a Sportfogadás című lapra hajtott fejjel órákig mozdulatlanul ülő férfi alszik vagy így próbálja megálmodni a nyerő számokat.

Megtanulhatná a Passacaglia della vita szövegét, és ha már tudja, megtanulhatna énekelni.

Végigjárhatná a Széll Kálmán tér összes kocsmáját. Nem inna semmit, de egy papírra felvezetné, mit ivott volna, ha mégis inna.

Az az igazság, hogy kínozni fogja mindegyik, ha nem teszi meg. Egészen addig, amíg megfeledkezik róluk. Azaz jó eséllyel másnap estig, de inkább délig.

Vagy tehetne mindent úgy, mint máskor. Egy mozdulattal sem utalva rá, hogy többé már nem teszi (akár egyetlen újabb alkalommal sem) ugyanazt.

Egy pillanatra még eszébe jutott, hogy biztosan nem Kallót látta a templomban. Aztán meg, hogy ha már oda indult, elmegy Kalló bátyjához, és legalább ezt kideríti.

A számtalan lehetőség közül végül mégis inkább az uszodát választotta.

A Hajósban minden a megszokott mederben csordogált. A medence szélén Maël, a kanadai cserediák úszómesterkedett, legalábbis úgy tett, mintha úszómester lenne. Hátára vetett törülközővel, úszónadrágban sétált fel s alá a véletlenszerűnek tűnő fényfelfekvések útvesztőjében, és csak nagy néha mártózott meg. Mintha kivárna egy bizonyos, senki más által nem érzékelt és nem értett pillanatot, amelyik a legalkalmasabb úszásra. Legalábbis a beavatottak számára. De ez a pillanat aznap még nem érkezett el. Kaposi pár hossz után kimászott hozzá dumálni.

fájdalmasan énekelt

Éppen erősen nyomott hangulatban találta Maëlt. Úgy tűnt, aznap egyáltalán nem jön el a pillanat, amikor vízbe ereszkedik. Ez viszont beszédessé tette. Máskor jóval visszafogottabban viselkedett,

és leginkább csak kérdezett. Mi is az a mákóstészta? Ilyeneket. Ezúttal belekezdett egy végeláthatatlan történetbe arról, hogyan került, pontosabban miért került Magyarországra. Montreálban kezdődött az előző év tavaszán – egy padlástéri lakásban. A Mile Enden, nagyon hosszú egyenes utcák végén, meghatározhatatlan magasságú házak egyikében, annak is a legtetején. Lhasa de Sela lépett fel – nézett Kaposira sokatmondóan. Ki? – kérdezett vissza, mert nem akart hinni a fülének. Lhasa de Sela. Az utolsó lemezének a turnéjára készült. Bár Maël már a lemezre, a lemez címére is rosszul emlékezett. A Rising csak egy dal az albumról. Biztosan azért keverte, mert az a szám ragadt meg benne a legjobban. Összemosódott mindazzal, ami ezután történt. Mintha ez a dal leírta, pontosan megnevezte volna a bekövetkező eseményeket. Lhasa a montreali lakás-fellépés után rosszul lett, de ott még úgy énekelt, mintha nem tudná sem ő, sem senki más, hogy halálos beteg. Pedig. Pedig a legtöbbben egészen pontosan tisztában voltak ezzel. Különleges emelkedettségben énekelte végig az estét. Boldog sírásra emlékeztető mosollyal, ami visszatükröződött a hallgatóság arcáról is. Még Maëléről is, aki pedig azon kevesek közé tartozott, akik nem tudtak semmit az énekesnő betegségéről. A koncert után magyarázta el neki Marie, a barátnője. Ennek ellenére az este minden lényeges (és a legtöbb lényegtelen) mozzanatára emlékezett. Lhasa gesztusaira, a hangjára, a dalokra, a szövegekre, a dalok közötti szünetekre. A közönség minden egyes tagjára, és persze arra is, hogyan mentek át a városon a Mile Endig, aztán hogyan sétáltak be a házhoz. Hogy ki engedte be őket. A padlástér bútoraira, ablakaira, a padló deszkáira. Marie is így, ennyire pontosan emlékezett. Vannak pillanatok, amikor tudod, hogy éppen most valami jelentőségteljes, és csak egyszer, egyetlen egyszer megtörténő esemény részese vagy. A kirakatokban ugyanazokat a cuccokat látod, mint máskor, az éjszakai ég pont ugyanúgy fényszennyezett a fák lombjai és a házak teteje fölött, mint előző este, a járókelők sem öltöztek ünneplőbe, és a kutyák továbbra is ugatnak és nem verseket szavalnak, és mégis. Azt mondta Marie-nak, hogy ez lesz a világ legszomorúbb lemeze. Mert akkor még nem jött ki a CD. Olyan fájdalmasan énekelt Lhasa. Vagy nem. Mégis inkább olyan semmihez sem fogható, mély szépség áradt a dalokból, ami mögött csak visszafordíthatatlan, átélt és elfogadott fájdalom állhat. Olyan ember érzései, aki valóban az élet teljességét ismeri, azaz közvetlen tapasztalattal rendelkezik már a legvégéről is. Belesajdult az ember szíve, pedig

nagyon egyszerű dolgokról énekelt nagyon egyszerű szavakkal. I got caught in a storm. That's what happened to me. So I didn't call, and you didn't see me for a while. A koncert után azt érezték, hogy nem tudnak úgy élni, mint korábban. Igen, egy koncert, egyetlen átzenélt éjszaka megváltoztathat akár létfontosságú szerkezeteket is az emberben. Kezdve azzal, hogy még aznap éjjel, hazafelé, különlegesen szépnek találta egy monoton ritmusban villogó lámpa sárga színét az avenue Van Horne és a rue Waverly sarkán, és a kopogó léptekkel, rövid bundában mellette siető nőben bár felismerte a barátnőjét, mégis idegennek találta. Viszont őt is nagyon szépnek. Idegennek, de szépnek. Ha nem figyel, másodszor is beleszeret. Bár ez akkor és ott csak nehezen megvalósuló, megvalósítható lehetőségként lebegett már kettejük között. Mégis olyan magától értetődően és természetesen, ahogy a repülő halakról ábrándozott a hatodik emeleten gyerekkorában, miközben árbockosárnak gondolta az egyetlen négyzetméternyi erkélyüket. Lenézni persze nem mert, csak mindig egyenesen, a háztetők fölé, a repülő halak irányába.

A magyar lány ugyanazon a héten érkezett Montreálba, és úgy volt, Marie-nál lakik egy ideig. Megmutatják neki a várost meg a környékét. De rögtön, amint megérkezett, megbetegedett. Csak néhány napig, talán egy hétig akart maradni, de mindjárt látszott, hogy orvosra szorul, és sehova sem tud elmenni, semmit nem tud megnézni ebben az állapotban. Úgy döntöttek, visszaviszik autóval Bostonba. Repülővel jött, de nem akarták, hogy betegen várakozzon a reptéren, és kitegyék bárminek, ami ezzel

jár. Autóval hosszabb, de egyáltalán nem hosszú az út, és végig fűtött kocsiban utazhat, kényelmesen eldőlve, takarók alatt a hátsó ülésen. Ráadásul lát is még valamit az országból.

Azt tervezték, hogy nem a sztrádán mennek közvetlenül Bostonba, hanem kis kerülővel, a Szent Lőrinc folyó mentén, mellékutakon. Marie családja arról a környékről költözött be vagy húsz éve Montreálba. Ismerte jól azt a vidéket. Ez azt jelentette, hogy nem öt óra alatt érnek Bostonba, hanem tíz. A Szent Lőrinc után ugyanis nehéz átkeveredni Boston felé, de nem lehetetlen. Már a határ túlsó oldalán valahogy majd csak eléri Albanyt, aztán onnét nincs más dolguk, csak tartani az irányt kelet felé, és megérkeznek. A Champlain tavat nyugatról kerülik meg, nem keletről, nagyjából ennyi. Nem nagy ügy.

Maël úgy tervezte, ha már kimozdul Montreálból, és éppen a megfelelő irányba, meglátogatja az öccsét az óceánparton. A nagy parkban a két szárnyú emeletes épület mögött majd sétálnak kicsit. Rossz lesz emlékezni rá, ahogy lefejtí az ujjait a válláról búcsúzásakor (órák múlva is érzi a szorítását), de félévente egyszer, és néhány ilyen rendkívüli alkalommal, kénytelen megtenni. És meg is teszi. Jól van egyébként. Ezt szokták mondani, ő is, az öccse is, ha kérdezi valaki. Visszafelé, persze, majd visszafelé néznek be a szanatóriumba. Marie megvárja kint az autóban.

valószínűtlennek tűnt

Becsomagolták mindenesetre a magyar lányt a hátsó ülésre. Kapott plédet, hálósáskot, termoszban teát, lázcsillapítót, és egy halom papírzsebkendőt. Marie vezetett, Maël intézte a

zenét. Mit mást hallgathattak, mint Lhasát. I got caught in a storm. Teljesen valószínűtlennek tűnt, hogy pár napja látták és hallották, sőt néhány szót váltottak is vele. There's not enough breath in a single day. To pray everyone will be ok. Csendben hallgatták, a magyar lány köhögése is elmúlt. Aztán jó 30 kilométerrel Montreál után Marie kihúzódott egy parkolóba a tóvá szélesedő folyó partjától nem messze. Éppen havazni kezdett. Ami ebben az évszakban még Kanadában is különös. (Amikor Lhasa meghalt a következő év első napján, négy napig havazott Montreálban.) Az autóban

ment a fűtés, a motort nem állította le. Pár száz méterrel előttük egy régi híd vastraverzei magasodtak, a parkolótól nem messze, az út túloldalán vasúti sínek, és egy vasúti megálló. Jobbra a Szent Lőrinc folyó.

Éppen beállt a túloldali állomásra egy vonat. Marie nem szólt egy szót sem. Kiszállt az autóból, éppen csak a kabátját rántotta magával. Az autó elé sétált, és elindult az úttest felé. Maël kicsit előrehajolva követte a tekintetével a szélvédőn át, aztán a bal oldali ablakon, ahogy távolodik. Kényelmesen, de kissé talán gépies mozdulatokkal, átment az út túloldalára, és éppen, amikor elindult, felugrott a vonatra. Maël fel sem fogta, mi történt, a magyar lány szenvedőn szipogott hátul.

Maël pár néma és üres perc után végül kiszállt az autóból, szétnézett, de nem látott semmit. Legalábbis semmi olyat, ami megmagyarázta volna, mi történik velük éppen. A haján olvadtak el a hópelyhek. A vonat után nézett, mert ott távolodott valaki, aki talán meg tudta volna magyarázni. Gondolkodott pár percig, nyugodtan, józanul, mérföldekre a pánik legapróbb jelétől. Aztán kinyitotta az ajtót, behajolt az autóba, és a hátsó ülésen kucorgó lánytól azt kérte, hogy ismétlje el, amit mond. A lány csodálkozva nézett rá, de bólintott. Maël vett egy mély lélegzetet, és azt mondta:

– Nem tudom, mi történt.

A lány érthetően, tagoltan, jól hangsúlyozva megismételte Maël szavait.

– Nem tudom, mi történt.

Maël az gondolta, hogy ez így jó, ez rendben van. Folytatta.

– Azt hiszem, tudom, hova ment Marie.

A lány ezt is elismételte.

– Azt hiszem, tudom, hova ment Marie.

Ez is rendben van.

– Utána kell mennem.

A lány:

– Utána kell mennem.

Maël megnyugodott. Ez is teljesen tisztán hangzott.

– Ugye, tudsz vezetni?

– Ugye, tudsz vezetni?

– Nem, nem. Ezt már ne ismételd, csak válaszolj.

A magyar lány tekintete a műszerfalra ragasztott felíratra esett: „Menj másfelé!”, és elmosolyodott: persze, persze, hogy tud vezetni.

Innét már minden valószerűtlenül gyorsan történt. Maël elhadarta, hogy teli a tank, gyorsan leér Bostonba, az autóért majd elmennek később. És még hozzátette, hogy minden rendben lesz. Nyugi!

Bár egyikük sem tűnt idegesnek. Átsétált a helyiérdekű megállójába, de a menetrend nem sok jót ígért. A pénztáraknál az javasolták, menjen inkább busszal. És ez bevált. Negyedóra múlva egy kényelmes buszon robogott, az ablakból még látta, hogy a parkoló üres. Papírcsomagolásból, mustáros szendvicset evett egy férfi a parkoló szélén álló faház előtt. A faház tetején kissé meghajló kifliből szanaszét fröccsenő mustárt ábrázoló műanyagdíszet erősítettek. A ház teljes hosszát átérte, és a felerősödő szélben finoman imbolyogott. Mert goromba idő kerekedett. Autó azonban egy sem állt a parkolóban.

A buszon kellemes meleget adott a belső fűtés. Maël úgy érezte, nem történt semmi. Semmi végzetes. Kisvártatva mellé telepedett egy kockás zakós, idősebb férfi, bemutatkozott, és rögtön nyilvánvalóvá vált, hogy végig fogja beszélni az utat.

Merre járhatott?

Legrand professzornak hívták, egy konferenciáról utazott vissza Montreálba, ugyanis a montreáli egyetemen tanított középkori történelmet, és konyított valamit az összehasonlító irodalomtudományhoz is.

Annyira mindenképpen, hogy szemináriumot tartson középkori elbeszélő költemények és szentéletrajzok textológiai és hagiográfiai összefüggéseiről. Akármit is jelent ez. Fiatalabbnak látszott a valóságos koránál: a kényelmes élet megőrizte a vonásai frissességét, de legalábbis a puhaságát, és úgy tűnt, nem kapott rá a piálásra, a túlzott törtetés pedig nem szikkasztotta ki sem a testét, sem a lelkét. Vagy mert nem törtetett, vagy mert jól bírta. Maël félálomban figyelte a férfit, miközben Legrand prof éppen arról mesélt, miért hagyta ott a konferenciát, még a déli svédasztalos ebéd előtt. Nagy zajjal vonult ki a teremből az egyik előadás kellős közepén. Attigny ostroma körül forgott a vita – magyarázta a prof Maëlnak. Pontosabban nem is az ostrom, hanem a dauphin jelenléte körül. Néhány hónapig nem tudunk a hollétéről. Ami a forrásadottságokat tekintve legalábbis különös. Merre járhatott? Az egyik feltételezés szerint személyesen vett részt az Attigny körüli harcokban, és így

közvetlen részese volt a fiaskónak. Talán a felelősség is az övé, pontosan ezért hallgatnak róla az ő aranyaiból élő történetírók. Szemtanúink persze nincsenek. Nem beszél róla Eustache Deschamps, de honnan is tudhatott volna a dauphinről? Képzelve magát a helyébe! Eustache, Bertrand és De Vigny egymástól kérdezzük: no és a dauphin? Nem láttam. Nem láttam. És nem láttam én sem. Így volt. Nem tudtunk róla semmit. Untuk persze az egészet. Hideg volt, sár, rossz ellátás. A borról ne is beszéljünk. Nem tett jót a kedvünknek az sem, hogy Normandia hercege minden reggel buzdító beszédeket mondott – egyre laposabbakat. Olyan érzést keltett, mintha megtetvesedtünk volna. Aztán ez az érzés elszakadt a herceg beszédeitől és a buzgalmától, mert valóban megtetvesedtünk. Eustache, De Vigny és én ezekről a reggeli hercegi ígehirdetésekről gyorsan leléptünk, és inkább végigjártuk az állásokat. Adtunk néhány utasítást, aztán vissza a sátrainkba. Nem tett jót a kedvünknek, hogy leszállt a köd, alig láttunk, és inkább a zajokból tájékozódunk. Az álhíreknek persze kedvez az ilyen idő. A szorosban egymás mellé felállított több száz sátor ponyvái egymásba értek, és különös hangokat adtak ki. Néha zeneszót hallottunk, de mindig távolról. Csak találgattuk, kinek van ilyen jó kedve, és hogy miért. Aztán azt találgattuk, mit isznak hozzá. Mert jó bort nem találtunk a táborban és a környékén. Hihetetlen, de tény. Almaborból is csak a legpocsékabb jutott.

Egy kis kiruccanásról érkeztünk vissza, De Vigny és én. Eustache fogadott a hírről. Hogy merre jártunk, nem érdekelte. Tudta, hogy módszeresen felégetjük a vár környékét. Én nem vettem eddig részt ebben, nem mintha bármi kifogásom lett volna a módszer ellen, de nem. Vagy: mégiscsak volt kifogásom ellene, de ez másodlagos. Aznap először elmentem De Vignyvel a vár folyó felé eső körzetébe. Három apró falun vágattunk keresztül. Senkivel nem találkoztunk. Kora este értünk vissza, persze ködben. Eustache azzal fogadott, kidobolták, szétkürtölték, hogy a dauphin végre megérkezett. A heroldjait nem látta, sőt semmit sem látott az érkezésből, és a sátrát

sem verte fel még sehol. A normandiai hercegnél vendégeskedik talán. De a normandiai herceg sem mutatkozott aznap. A buzdító beszéd is elmaradt. Nem hozott lázba különösebben a hír. Ha itt van, hát itt van. Katonákat nem hozott, az biztos. És nem láttunk élelemmel megrakott szekereket sem. Ezer lándzsáról beszéltek korábban, pedig elég lett volna kétszáz íjász is. Egyet sem lehetett látni – se lándzsást, se íjászt.

Forró vizet kértem, és amikor a páncélt vették le rólam az apródjaim, az egyik szíj elszakadt. A lábvérteteket úgy rúgtam le, hogy másnap keresni kellett. Ráadásul hideg volt, fáztam. Ha megjött a dauphin, jó bort nem hozott, legalábbis nem nekem, ez biztos. Aztán Bonchance és Grignol jött, mind csatakosan, koszosan. Nem tudtak semmit a dauphinról, éppen akkor érkeztek vissza a táborba ők is. Rosszkedvük volt, nem maradtak sokáig. Nem igazán értettem, mit akarnak. Azt kérdezték, miért is harcolunk Attigny alatt. Nem lehet, hogy ez a föld és ez a vár már... De nem figyeltem rájuk.

a harc jogossága

Másnap, miután felébredtem, és kiléptem a sátram elé, a távolban, a sátrak fölött, a dauphin lobogóit láttam. Kibontották hát. A herceg sátra mellett állítottak fel egymásikat. De magát a dauphint továbbra sem látta senki. Sem őt, sem udvartartásából bárkit, vagy akár csak egyetlen katonáját. Eustache jött, és azt mondta, ha itt van a dauphin, Grignolék nem kérdőjelezhetik meg a harc jogosságát. Ezek szerint jártak nála is. Bólogattam, hogy hát igen, persze, így van. Legalább ennyi.

Itt éppenséggel semmi más nem történt, kivéve, hogy már azt sem tudtuk, mit csinál Normandia hercege. A hírek szerint a dauphin helyőrségei Beauvais környékén, Picardiában, Ile-de-France-ban, Brie-ben, Champagne-ban, Soissons grófságban, a noyoni és laoni püspökségben csatároztak. Úgy hírlett, megöltek egy angol lovagot is, Ralph Helme urat, akit a „Zöld Fegyvernöknek” is hívtak. Befutott Jean Lebris. Megerősítette a híreket, azt mondta, Soissonsból érkezett. A dauphint kereste. Megmutattuk neki a tábor közepén lobogó zászlókat, azt válaszolta, hogy onnan jön, ott nincs.

Aztán hatalmas eső kerekedett, mennydörgés, villámlás, felhőszakadás, vízözön, szélvihar. Két teljes napon át ki sem mozdultunk a sátrainkból. Amikor végre alábbhagyott az eső, kilovagoltunk De Vignyvel és Eustache-al. Ezúttal semmi dolgunk nem akadt, vezérünk, a normandiai herceg nem kívánt tőlünk semmit. Egyszerűen nem akartunk a táborban maradni. Láttunk korábban egy fogadót pár mérföldre északra, Charbogne felé. Ellovagoltunk odáig, de megint csak nem találtunk senkit. Elmenekültek. Előkerült a pincéből pár flaska bor, ugyanolyan rossz volt, mint a miénk. Rettenetes érzés telepedett mindannyiunkra. Itt vagyunk az ország közepén, és nem találunk egyetlen üveg jó bort. Alkonyodott, amikor elindultunk vissza, az ég alján az elejtett őz kifordult beleinek színei ömlöttek szét. Erről meg az jutott eszembe, hogy hetek óta nem vadásztunk.

Este a táborban az előző napinál is nagyobb lett a köd, még nagyobb a hideg. Tüzeket rakattunk, de annyira átfáztunk, hogy nem tudtunk rendesen felmelegedni. Belerágtatta magát a csontjainkba a hideg. Később is, évekkel később, ha csak rá gondoltam, dideregtem. Összejöttünk páran. Eustache elvonult, valamit írt, azt mondta, megpróbálja megszépíteni a valóságot, és egy kicsit várostroszerűbb várostromról készít feljegyzéseket. Furcsa mód, a kérdésre, hogy a dauphin is szerepel-e benne, visszakérdezett, mintha nem értette volna, vagy nem tudná, kiről van szó: ki? De lehet, hogy már fogalmazta fejben a mondatait, és nem figyelt ránk. De Vigny megemelte

öblös, bortól és hidegtől karcos hangját, amitől az egész úgy hangzott, mintha átkozódna, vagy arról számolna be, hogy véres a vizelete, szóval a szokottnál kicsit idegesebben hangzott ez a pár szó: hát a dauphin. Eustache elvigyorodott, mint aki nem tudja, mit válaszoljon, mert valószínűleg nem is tudta. Végül úgy írta meg az eseményeket, hogy nem derült ki belőle, itt volt-e a dauphin vagy sem.

Ez így önmagában elég hülye megoldásnak tűnt, de akkor, abban a hülye hidegben és fagyos sárban, teljesen logikusnak is. Mielőtt csatlakoztam a többiekhez, be akartam jutni urunkhoz, a herceghez, de utamat állták. Douloz márki jött kifelé, apám barátja volt egykor, nem tagadott meg néhány bennfentesnek tűnő információt, persze a lényegről nem beszélt. Reuma kínozza a herceget, varjúhájjal kenegeti egy levantei asszony. Tényleg szörnyű bűz áradt kifelé. Visszamentem a többiekhez. De Vigny, Grignol, Lebris és a többiek azon versengtek, kinek ragadt több sár a csizmájára, aztán észrevettük, hogy De Vignynek kikezdte a rozsdá a sisakját. Egész éjjel ezen röhögünk – másnap meg azon gondolkodtunk, miért volt ez annyira vicces. Még az történt, hogy rémtörténetekkel riogattuk egymást. Bár a kísértethistóriák inkább untatták a társaságot. Végül a messziről jött ember, Jean Lebris azt állította, hogy urunk, Normandia hercege beteg. Minden haja szála kihullott, kezéről-lábáról levált a körme, kiszáradt, mint egy fadarab – ezért nem mutatkozott az utóbbi napokban, és ezért nem engedtek be hozzá. És talán ezért nem érkezett meg még a dauphin. Csak a zászlóit küldte előre, hogy ne legyenek kétségeink.

a legkevésbé sem megbízható

Aztán jött néhány, még a korábbinál is eseménytelenebb nap. Portyázni sem mentünk, még az állásokat sem ellenőriztük. Az a hír járta, hogy Grignol szedte a sátorfáját, és elment.

Királyunk engedélyével csatlakozott a keletre, a Dunához tartó lovagokhoz, akik a törökök ellen hadakoznak. Én sosem akartam másik országba jutni, Grignol igen. Biztos a jóval egyértelműbb viszonyok vonzották, no meg persze a dicsőség és a magyar király mesés gazdagságáról szóló hírek. Eustache azt mondta, nő van a dologban. Az után megy a nyomorult. De hát Eustache költő, persze, hogy ilyeneket mond. Azt nem tudta megmagyarázni, hogyan ismerhetett meg Grignol egy magyar

nőt. Ja, hogy egy követjárás, na, persze. Minden mese valami ilyesmivel kezdődik. Ráadásul Eustache olyanokat is írt néha, hogy „homlokod büszke holdsarlóján nevető fény”. Vagy „a holdsarló homlokán felfénylő nevetésed”? Mindegy, valami efféle marhaságot. Ilyenek járnak a fejében. Szóval ebben a tekintetben a legkevésbé sem megbízható. Még azt is tudni vélte, hogy Grignol az első találkozáskor nem vett tudomást a nőről. Cserbenhagyta valamiképpen, aztán már hiába bánta, mint a kutya. Addig-addig, amíg elindult keletre. Akárhogyan is, az biztos, hogy jobb, ha Grignol eltűnik, csak rontotta itt a levegőt a piszkálódásaival.

Más tényleg nem történt. Egyáltalán. A sátramban feküdtem, vártam, hogy melegebbre forduljon az idő, hogy legyen kedvem végre valamihez, bármihez, hogy történjék már valami. De legalább rendes bor érkezzon valahonnan. Istenem, Isabelle küldhetett volna utánam. Vagy a kis Bisset, ha tudná, mit iszom, biztosan megtenné. Aztán, már nem tudom, mikor, hány nap telt el így, átjött De Vigny. Jókor, mert már úgy éreztem, magamra maradtam, és csak azért néztem ki néha a sátramból, hogy megbizonyosodjam, itt van még a többi is. Szóval jókor jött De Vigny, aki arra kért, ismételjem el, amit mond.

– A legjobb ba átom vagy.

– A legjobb ba átom vagy.

Megrázta a fejét. Én meredten néztem – még nem tudtam, hogy pár év múlva egy éhezésben, fagyban, rettegésben kifulladású újabb hadjárat során majd átdöf rajtam egy nyársat.

– A dauphin megér ezett.

– A dauphin megérkezett.

Mintha egy szakadék vagy egy barlang mélyéről hangzottak volna a szavak.

– És mi sem vagyunk itt.

– És mi sem vagyunk itt.

Megmerevedtek az arcvonásai. Mint a hirtelen fagyban a szántóföldek barázdái. Üres tekintettel néztük egymást. Ez meg mi?

Aztán bejött Eustache, ragyogott, mint egy frissen sült cipó, és azt mondta, olyan híre van, amitől átharapjuk a sarkantyúinkat. És persze elmondta, de bármit is mondott, már nem nagyon érdekelt minket.

kép | shutterstock.com